

ZAKON
O IZPLAČILU NEIZPLAČANEGA DODATKA ZA POMOČ IN POSTREŽBO

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 109/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 - ZUTPG, 10/08 - ZVarDod, 98/09 - ZIUZGK, 38/10 - ZUKN, 61/10 - ZsVarPre, 79/10 - ZPKDPIZ, 94/10 - ZIU, 94/11 - odl. US, 105/11 - odl. US, 110/11 - ZDIU12, 40/12 - ZUJF, 96/12 - ZPIZ-2 in 9/17 - odl. US, v nadaljnjem besedilu: ZPIZ-1), ki je bil sprejet v letu 1999, je v petem odstavku 138. člena določal, da imajo pravico do dodatka za pomoč in postrežbo tudi slepe osebe, ki so zdravstveno zavarovane po drugem zavarovancu Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (v nadaljnjem besedilu: zavod) oziroma po upokojencu. V 446. členu je isti zakon določal, da se med drugimi tudi določba petega odstavka 138. člena prične uporabljati 1. 1. 2003.

ZPIZ-1 je nadalje v 142. členu določil, da če pridobi upravičenec pravico do dodatka za pomoč in postrežbo po tem zakonu in pravico do tega dodatka po drugih predpisih, lahko uživa le tisto od obeh pravic, ki si jo sam izbere.

Dodatek za pomoč in postrežbo po ZPIZ-1 za slepe osebe, ki so zdravstveno zavarovane po drugem zavarovancu zavoda oziroma po upokojencu se je uveljavil v letu 2003. Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 10/08, 62/10 – ZUPJS, 99/13 – ZSVarPre-C in 26/14 – ZSDP-1; v nadaljnjem besedilu: ZSDP) je pravico do dodatka za nego otroka urejal v 80. členu.

Sedaj veljavni Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 26/14 in 90/15, 75/17 – ZUPJS-G, 14/18 in 81/19, v nadaljnjem besedilu: ZSDP-1) v 79. členu določa, da je dodatek za nego otroka denarni dodatek za otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo in je namenjen kritju povečanih življenjskih stroškov, ki jih ima družina pri preživljanju in negi takega otroka. Višina dodatka za nego otroka zaradi povišanih življenjskih stroškov je 102,40 eurov mesečno. Za otroke s težko ali funkcionalno težko motnjo v duševnem razvoju ali otroke z določenimi boleznimi iz seznama hudih bolezni, ki ga določi minister na predlog pediatrične klinike, ki potrebujejo posebno nego in varstvo, znaša dodatek 204,80 eurov. O pravici do dodatka se odloči na podlagi mnenja zdravniške komisije, ki pripravi mnenje v vsakem posamičnem konkretnem primeru. ZSDP, ki je veljal do 28. 4. 2014, je določal, da pravica do dodatka za nego otroka traja za obdobje, ko se otroku zagotavlja posebno varstvo zaradi zdravstvenih razlogov, oziroma do 18. leta, po tej starosti pa, če se šola, dokler ima status učenca, dijaka, vajenca ali študenta, vendar najdlje do dopolnjenega 26. leta starosti. Izjemoma se za otroka šteje tudi oseba po tej starosti, če traja njeno šolanje na visoki stopnji pet ali šest let, ali če oseba zaradi daljše bolezni ali poškodbe ali služenja vojaškega roka med šolanjem ni končala šolanja v predpisanem roku. Status otroka se podaljša za toliko časa, kolikor se je šolanje zaradi teh razlogov podaljšalo.

Po Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, 39/13, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 44/14 – ORZPIZ206, 85/14 – ZUJF-B, 95/14 – ZUJF-C, 90/15 – ZIUPTD, 102/15, 23/17, 40/17, 65/17, 28/19, 75/19 in 139/20, v nadaljnjem besedilu: ZPIZ-2) je dodatek za pomoč in postrežbo pravica iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki ni odvisna od premoženjskih razmer upravičenca.

Dodatek za pomoč in postrežbo je mesečni denarni prejemek, s katerim upravičenec poravnava stroške, nastale zaradi trajnih sprememb v zdravstvenem stanju, zaradi katerih ne more zadovoljevati osnovnih življenjskih potreb in zato nujno in stalno potrebuje tujo nego in pomoč.

V nadaljevanju opisujemo kronološki potek uveljavljanja/pridobitve pravice do dodatka za nego otroka in dodatka za pomoč in postrežbo.

Dodatek za pomoč in postrežbo po ZPIZ-1 se je uveljavil v letu 2002 z začetkom uporabe 1. 1. 2003. Zavod je dne 24. 12. 2002 posredoval tolmačenje, da gre v primeru pravice do dodatka za pomoč in postrežbo za slepe otroke po ZPIZ-1 in pravice do dodatka za nego otroka po ZSDP za izbiro, torej da lahko upravičenec – otrok uživa le eno pravico.

Dne 12. 2. 2003 je bilo enako tolmačenje posredovano tudi vsem centrom za socialno delo. Temeljilo je na določbi 142. člena ZPIZ-1 (v ZPIZ-2 je enaka določba v 104. členu), ki je določala, da v kolikor pridobi upravičenec pravico do dodatka za pomoč in postrežbo po tem zakonu in po drugih predpisih, lahko uživa le tisto od obeh pravic, ki si jo sam izbere.

Višje delovno in socialno sodišče je v obrazložitvi sodbe z opr. št. Psp 92/2012 zapisalo, da je pravica do dodatka za nego otroka pravica staršev in posredno otroka, pravica do dodatka za pomoč in postrežbo pa je osebna pravica, ki jo pridobijo slepe osebe, torej otroci.

Dne 16. 6. 2015 je bilo po usklajevanju med Direktoratom za družino in Direktoratom za delovna razmerja in pravice iz dela na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju: MDDSZ) ter zavodom sprejeto stališče, da staršem ni več treba izbirati med pravico do dodatka za nego otroka in pravico do dodatka za pomoč in postrežbo.

Na MDDSZ so se obrnili upravičenci - družine, ki so uveljavili pravico do dodatka za nego otroka in ne pravice do dodatka za pomoč in postrežbo. Za vzpostavitev enakosti med posamezniki, ki so prejeli dodatek za nego otroka ter posamezniki, ki so prejeli dodatek za pomoč in postrežbo, je potrebno vzpostaviti zakonsko podlago, da se tudi slepim osebam, ki v preteklosti niso prejemale dodatka za pomoč in postrežbo, ker so se starši zanje odločili uveljavljati dodatek za nego otroka, izplača neizplačan dodatek za pomoč in postrežbo, če so zanj izpolnjevale pogoje v obdobju od 1. 1. 2003 do 31. 12. 2016, dodatka za pomoč in postrežbo pa niso prejele, ker so starši prejeli dodatek za nego otroka. Predlog zakona je torej pripravljen po vzoru Zakona o izplačilu neizplačanega dodatka za nego otroka (Uradni list RS, št. 72/19; v nadaljnjem besedilu: ZINDNO), saj gre za družine v primerljivih situacijah, ki pa jih veljavna zakonodaja različno obravnava. V ZINDNO namreč ni podlage za situacijo, ko se je starš odločil uveljaviti dodatek za nego otroka in ne dodatka za pomoč in postrežbo.

S predlogom zakona se tako vzpostavlja zakonska podlaga za izplačilo neizplačanih dodatkov za pomoč in postrežbo za slepe osebe, ki so bile zdravstveno zavarovane po zavarovancu zavoda in v obdobju od 1. 1. 2003 do 31. 12. 2016 niso bile upravičene do tega dodatka zato, ker so njihovi starši prejeli dodatek za nego otroka.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Cilj predloga zakona je izplačilo neizplačanih dodatkov za pomoč in postrežbo.

2.2 Načela

Pri pripravi predloga zakona je upoštevano načelo socialne države in varstva šibkejših, saj je podana možnost izplačila dodatka za pomoč in postrežbo za nazaj v primerih, ko osebe do te pravice niso bile upravičene, ker so prejemale dodatek za nego otroka po Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 10/08, 62/10 – ZUPJS, 99/13 – ZSVarPre-C in 26/14 – ZSDP-1).

Zasleduje se tudi načelo enakosti, saj se s predlogom zakona izenačuje družine, ki so se v preteklosti odločile uveljaviti dodatek za nego otroka in ne dodatka za pomoč in postrežbo ter družine, ki so se odločile za uveljavljanje dodatka za pomoč in postrežbo in ne za uveljavljanje dodatka za nego otroka in katerim je pravico do izplačila neizplačanega dodatka že priznal ZINDNO.

2.3 Poglavitne rešitve

S predlaganim zakonom se ureja izplačilo neizplačanih dodatkov za pomoč in postrežbo.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Ocenjuje se, da bo za izplačilo neizplačanega dodatka za pomoč in postrežbo v letu 2021 potrebnih cca 1,5 mio eurov .

Sprejem zakona nima vpliva na druga javna finančna sredstva.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Sredstva so zagotovljena v državnem proračunu za leto 2021.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Ker je predlog zakona specifičen za Republiko Slovenijo, ni mogoče navesti prikaza ureditve v drugih pravnih sistemih. Predlog zakona tudi ni predmet usklajevanja s pravnim redom Evropske unije.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Predlog zakona določa izplačilo neizplačanih dodatkov za pomoč in postrežbo. Navedeno bo povzročilo vodenje in odločanje zavoda v upravnem postopku na prvi in drugi stopnji.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Za uveljavljanje pravice do izplačila neizplačanega dodatka bodo morale stranke podati vlogo.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki, in sicer za:

Predlog zakona nima posledic za okolje.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo, in sicer za:

Predlog zakona nima posledic za gospodarstvo.

6.4 Presoja posledic za socialno področje, in sicer za:

S predlogom zakona se izboljšuje socialni položaj upravičencev po tem zakonu.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja, in sicer za:

Predlog zakona ne bo imel posledic za nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja, za razvojne politike ali za razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij.

6.6 Presoja posledic za druga področja

Predlog zakona nima posledic za druga področja.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

Ta zakon začne veljati petnajst dni po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona

Poleg navedb v obrazložitvah ni drugih pomembnih okoliščin.

7. PRIKAZ SODELOVANJA JAVNOSTI PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA:

8. PODATEK O ZUNANJEM STROKOVNJAKU OZIROMA PRAVNI OSEBI, KI JE SODELOVALA PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA, IN ZNESKU PLAČILA ZA TA NAMEN:

Pri pripravi predloga zakona ni sodeloval zunanji strokovnjak oziroma pravna oseba.

9. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES

- Janez Cigler Kralj, minister,
- mag. Cveto Uršič, državni sekretar,
- Mateja Ribič, državna sekretarka,
- mag. Katja Rihar Bajuk, generalna direktorica

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen (vsebina zakona)

Ta zakon določa izplačilo neizplačanega dodatka za pomoč in postrežbo, do katerega bi bil lahko upravičen upravičenec po Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, 39/13, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 44/14 – ORZPIZ206, 85/14 – ZUJF-B, 95/14 – ZUJF-C, 90/15 – ZIUPTD, 102/15, 23/17, 40/17, 65/17, 28/19, 75/19 in 139/20, v nadaljnjem besedilu: ZPIZ-2) in Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 109/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 10/08 – ZVarDod, 98/09 – ZIUZGK, 38/10 – ZUKN, 61/10 – ZSVarPre, 79/10 – ZPKDPIZ, 94/10 – ZIU, 94/11 – odl. US, 105/11 – odl. US, 110/11 – ZDIU12, 40/12 – ZUJF, 96/12 – ZPIZ-2 in 9/17 – odl. US, v nadaljnjem besedilu: ZPIZ-1), če eden od njegovih staršev ne bi prejemal dodatka za nego otroka.

2. člen
(upravičenec)

Upravičenec do izplačila neizplačanega dodatka za pomoč in postrežbo je slepa oseba, ki je bila zdravstveno zavarovana po drugem zavarovancu Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (v nadaljnjem besedilu: zavod) ali upokojencu v obdobju med 1. januarjem 2003 in 31. decembrom 2016, če je slepa oseba v tem obdobju izpolnjevala pogoje za dodelitev dodatka za pomoč in postrežbo v skladu z ZPIZ-1 in ZPIZ-2, vendar ga ni prejela, ker je eden od njenih staršev prejemal dodatek za nego otroka.

3. člen
(pogoji, obdobje upravičenosti in višina dodatka)

- (1) Upravičencu se pravica do izplačila neizplačanega dodatka za pomoč in postrežbo prizna za obdobje, v katerem je izpolnjeval pogoje iz prejšnjega člena.
- (2) Upravičencu pripada višina dodatka za pomoč in postrežbo, ki je bila za posamezno obdobje izplačila določena v skladu z vsakokratno veljavnim zakonom, ki je urejal pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Upravičencu za neizplačani dodatek za pomoč in postrežbo ne pripadajo zamudne obresti.

4. člen
(postopek uveljavljanja in izplačilo)

- (1) Postopek za priznanje pravice do izplačila neizplačanega dodatka za pomoč in postrežbo po tem zakonu se na podlagi vloge upravičenca začne pri zavodu. Zavod odloči na podlagi izvedenskega mnenja izvedenskih organov o potrebi po stalni pomoči in postrežbi v skladu z ZPIZ-2.
- (2) Upravičenec vloži vlogo za uveljavitev pravice do izplačila neizplačanega dodatka za pomoč in postrežbo v enem letu od uveljavitve tega zakona.
- (3) Pravica do izplačila neizplačanega dodatka za pomoč in postrežbo se uveljavlja pri zavodu po ZPIZ-2, če s tem zakonom ni določeno drugače.
- (4) Neizplačan dodatek za pomoč in postrežbo po tem zakonu izplačuje zavod.

5. člen
(zagotovitev sredstev)

Sredstva za izplačila po tem zakonu zagotavlja Republika Slovenija.

6. člen
(izključitev iz dohodkov)

- (1) Ne glede na določbe zakona, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, se izplačila po tem zakonu ne štejejo v dohodek, ki se upošteva pri uveljavljanju pravic iz javnih sredstev.
- (2) Ne glede na določbe zakona, ki ureja dohodnino, se od izplačil, izplačanih po tem zakonu, dohodnina ne plača.

7. člen

(zbirka podatkov)

Za namen odločanja o pravici do izplačila neizplačanega dodatka za pomoč in postrežbo po tem zakonu zavod pridobi podatke o upravičencih do dodatka za nego otroka iz zbirke podatkov, določene v 12. točki 105. člena Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 26/14, 90/15, 75/17 – ZUPJS-G, 14/18 in 81/19), ki jo vodi ministrstvo, pristojno za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

KONČNA DOLOČBA

8. člen (začetek veljavnosti)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu

Prvi člen določa vsebino in področje pravnega urejanja. Z novim zakonom se ureja izplačilo neizplačanega dodatka za pomoč in postrežbo za upravičence, ki jih določa drugi člen tega zakona.

K 2. členu

Drugi člen novega zakona določa upravičence do izplačila neizplačanega dodatka za pomoč in postrežbo. Upravičenec do izplačila neizplačanega dodatka za pomoč in postrežbo je slepa oseba, ki je bila zdravstveno zavarovana po drugem zavarovancu zavoda ali upokojujencu in je izpolnjevala pogoje za pridobitev dodatka za pomoč in postrežbo, vendar do njega ni bila upravičena, ker je eden od staršev prejemal dodatek za nego otroka.

K 3. členu

V tretjem členu zakona je določeno obdobje, za katerega se lahko prizna izplačilo neizplačanega dodatka za pomoč in postrežbo. Višina neizplačanega dodatka za pomoč in postrežbo, ki se izplača, se ugotovi v odvisnosti od višine, kakršna je veljala v posameznih obdobjih, za katera se je v tem postopku priznalo izplačilo neizplačanega dodatka za pomoč in postrežbo. Upravičenec je upravičen do izplačila neizplačanega dodatka pomoč in postrežbo, če je kadarkoli v obdobju med 1. januarjem 2003 in 31. decembrom 2016 v skladu z vsakokrat veljavno zakonodajo, ki je urejala pokojninsko in invalidsko zavarovanje, izpolnjeval pogoje za pridobitev dodatka za pomoč in postrežbo in ga ni prejel, ker je eden od njegovih staršev prejemal dodatek za nego otroka. Upravičencu se pravica do izplačila neizplačanega dodatka za pomoč in postrežbo prizna za tisto obdobje, ko je izpolnjeval pogoje iz prejšnjega stavka. Upravičencu za neizplačani dodatek za pomoč in postrežbo ne pripadajo zamudne obresti.

K 4. členu

V četrtem členu je določen postopek priznanja pravice izplačila do dodatka za pomoč in postrežbo, ki se začne na podlagi vloge upravičenca pri Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije in se vodi skladno z določbami o ugotavljanju upravičenosti do pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja po zakonu, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje, če ta zakon ne določa drugače.

K 5. členu

Člen določa zagotovitev sredstev za izplačilo neizplačanega dodatka za pomoč in postrežbo. Sredstva v proračunu zagotovi Republika Slovenija.

K 6. členu

Šesti člen določa, da se izplačila po tem zakonu ne štejejo v dohodek, ki se upošteva pri uveljavljanju pravic iz javnih sredstev. Prav tako izplačila po tem zakonu ne predstavljajo obdavčljivega dohodka, saj dodatek za pomoč in postrežbo ni predmet dohodnine.

K 7. členu

Določena je pravna podlaga za pridobivanje podatkov o upravičencih do dodatka za nego otroka iz zbirke podatkov, ki jo vodi ministrstvo, pristojno za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, na podlagi 105. člena Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih.

K 8. členu

Določen je začetek veljavnosti zakona.

